

קורס בין-לאומי לגידול בקר בהולנד, מארס-יוני 1973

הארץ מישורית, „ההר” — הגבוה ביותר מגיע ל-300 מטר. כ-40% מהשטח יובש מהים, ונמצא כ-6—7 מטר מתחת לפני הים.

גשמים יורדים כל השנה, אבל כמות המשקעים הממוצעת מגיעה ל-750 מ”מ בשנה. בחורף כמעט אינם רואים את השמש, לדוגמה: בדצמבר נמדדו בממוצע רק כ-40 שעות שמש במשך כל החודש, בעוד שבמאי שעות השמש — 220. הטמפרטורה אינה קיצונית, למרות שארץ זו מצויה בצפון, היא נעה בין 1 עד +21 מ”צ, כאשר הממוצע הרב שנתי 10 מ”צ.

ענף הבקר

כ-4.3 מיליון ראש מונה העדר הארצי. מהם כ-2.1 מיליון פרות חלב, המייצרות כ-9 מיליארד ליטר בשנה. המשק — משפחתי, וכיום מצויים כ-100,000 משקים המחזיקים בממוצע כ-24.6 פרות למשק, או בצורה אחרת: יש כ-40,000 משקים עם יותר מ-20 פרות והם מחזיקים כ-70% מכלל הפרות. אינטנסיביות ההחזקה היא כ-1.5 פרות לאקר (4 דונם), אבל במשק הגדול, המקיים 50 פרות ויותר, מגיעים עד 3 פרות לאקר. בתחנות ניסיון בודקים תנאי מימשק ברמת החזקה של 5 פרות לאקר.

החל מסוף חודש אוקטובר עד סוף חודש אפריל הפרות כלואות ברפת, ואילו בקיץ, ברוב המשקים הן נמצאות יומם ולילה במרעה. בתקופות המעבר, באוקטובר ואפריל, הפרות — יומם במרעה, ובלילה ברפת.

לפי הנתונים האחרונים היה ייצור החלב במוצע לפרה בשתי חליבות, כ-4650 ק”ג עם תכולה של 3.94% שומן.

בהולנד — 3 גזעי בקר, ו-4 ספרי עדר. ייצור החלב לפי הגזעים הוא כדלקמן:

ממשלת הולנד בתמיכת FAO, אירגנה קורס בין-לאומי לגידול בקר במרכז ההדרכה הבין-לאומי לחקלאות באוניברסיטה החקלאית בוואכ-נינגן, הולנד.

השתתפותי כנציג ישראלי יחיד בקורס זה, בו השתתפו מרצים, חוקרים ומדריכים מארצות שונות ורבות בעולם. בין המשתתפים היו העוסקים בטיפוח, אחרים בהזנה ומימשק, וגם ברפואה וטרינרית — כך שההרכב האנושי המקצועי היה מגוון ביותר, והקורס תוכנן להיענות לצרכים השונים של המשתתפים כולם.

בקורס הרצו ממיטב המרצים והחוקרים באוניברסיטה של וואכנינגן ומהפקולטה לרפואה ווטרינרית באוניברסיטה של אוטרקט. הולנד. כארץ מארחת, היתה מרשימה: האירות, הארגון, והיחס היה למעלה מהמשוער, כך ניתן היה להקדיש זמן רב למטרות העיקריות בלי הטרדות מיותרות מבחינה ארגונית.

מהקורס, שכלל הרצאות, דיונים והרבה סיורים, ניתן היה ללמוד על ענף הבקר בארץ חקלאית זו, לראות ולחוש עד כמה הענף משרש אצל החקלאים מדורי דורות, ויחד עם זאת מתקדם במהירות מבחינת הארגון, טכנולוגיה וכו’.

הולנד, נתונים כלליים:

כלל האוכלוסייה כ-13.5 מיליון תושבים, מיושבבת בצפיפות רבה — בממוצע של כ-400 תושבים לקמ”ר, לפי צפיפות האוכלוסין היא השנייה בעולם אחרי יפן. כ-6%—7% מהאוכלוסייה עוסקים בחקלאות. הנהירה מהכפר לעיר רבה ביותר, והיא מלווה בפיתוח ניכר ומואץ של המסחר והתעשייה. כלל השטח של הולנד כ-3.7 מיליון הקטאר, וכ-60% ממנו שטח חקלאי.

טבלה 1. התפלגות גזעי הבקר והייצור בהולנד

ה ג ז ע	% מכלל הבקר בהולנד	ק"ג חלב	% שומן	ימי חליבה	% חלבון
פריזי שחור לבן	75	4770	4.05	306	3.36
פריזי אדום לבן	24	4720	3.75	306	3.34
גרונינגן שחור	1	4570	3.97	304	3.41

נורמות ומינון

1. פרות — הערכת המספוא והנורמות המ-
קובלות — לפי שיטת ערך העמילן של קלבר.
ההמלצות להזנת פרות חלב, במשקל ממוצע של
550 ק"ג, הן: לקיום — 3000 גר' ערך עמילן
ו-300 גר' חכ"נ; לייצור 1 ק"ג חלב עם 4%
שומן — 300 גר' ערך עמילן ו-63 גר' חכ"נ.
עקב הנטייה להגדלת ייצור החלב והחזקת
פרות גדולות יותר (גם בגלל מחירי הבשר הג-
בוהים) יש שינוי בגודל הפרה הממוצעת ומצו-
יות פרות כבדות יותר במשקים. לכן נוטים לגבי
חלבון לשנות את הנורמה לקיום ל-350—360
גר' חכ"נ (לגבי אנרגיה — בחישוב של 3000
גר' ערך עמילן יש כבר עודף מסוים ולא מתכוו-
נים לשנות). ואילו לייצור חלב נראה, שעומדים
להקטין את הנורמה ב-10%, וזאת בעיקר עקב
הצימצום היחסי בשטחי המספוא, בעיקר במשק
המתקדם, והמחירים הגבוהים לחלבון, המגיעים
עד כ-1 והוב לק"ג חלבון (השער 1.5—1.6 לירה
לגילדר-זהוב).

2. מבכירות — ממליצים להוסיף על הנורמה
1 ק"ג מ"מ ליום, ואילו לפרות בהמלטה שנייה —
0.5 ק"ג ליום לצורכי גדילה.

3. פרות יבשות — חישובו, שהאנרגיה הנצ-
רכת ע"י פרה יבשה בחודשים 8—9 להריון, וזהה
לאנרגיה הנצרכת לייצור של כ-600 ק"ג חלב.
בהתאם לזה חושבה הנורמה והחלוקה כדלהלן:
6—7 שבועות ראשונים ליובש, לפי 5—7 ק"ג
חלב ייצור יומי; 2—3 שבועות אחרונים ליובש,
לפי 15—20 ק"ג חלב ייצור יומי.

עופר קרול

(המשך בחוברת הבאה)

לבקר השחור לבן שני ספרי עדר: אחד למר-
בית אזורי המדינה, והשני למחוז פריזלנד, שהוא
מחוז מיוחד בצפון המדינה, בעל תרבות ומסורת
עתיקות מאוד של גידול בקר.

הבקר אדום לבן מצוי בעיקר במזרח ובדרום
הולנד. במרבית תכונותיו הוא טיפוס דומה לש-
חור לבן המוכר לנו, אלא מעט בשרני יותר,
והעגלים אדום לבן, שמגדלים בעיקר לבשר לבן
לייצוא, מקבלים מחיר גבוה ביותר.

א. הזנה

במרבית המשקים מסתפקים בקייץ במרעה,
והפרות רועות בו כרצונן, באופן חופשי בכל
שעות היממה. לפרות החולבות מוסיפים כ-2 ק"ג
תערובת מ"מ ביום לפני החליבה. בחורף, כאמור,
הבקר ברפת וניזון בשחת, או תחמיץ, באופן
חופשי, עם תוספת של כ-6 ק"ג תערובת לפרה.
במשק הגדול, בו הצטמצמו שטחי המרעה לפרה,
ובמשקים בעלי תנובות הגבוהות (כ-7000 ק"ג
חלב) מגיעים להזנה של 8—12 ק"ג תערובת
ביום (תלוי בשלב התחלובה), כשהמרעה או
התחמיץ והשחת חופשיים. את התחמיץ והשחת
מייצרים מעשבי המרעה שהם דגן רב שנתי.
באביב ובסתיו, עקב ימי הגשם המרובים, מכינים
תחמיצים, ואילו בקייץ שחת. התחמיצים ברובם
בערמות על פני הקרקע. התפלאתי לראות ערמות
תחמיץ, שכוסו בפלסטיק בלבד, והפחת בהם
היה אפסי. את השחת מאחסנים לרוב במבנים
מקורי גג באמצעות אליוטור נייד. את החציר
מכניסים דרך ארובה מלמעלה ומוסיפים לייבשו
במאווררים במשך כ-5 חודשים אחרי ההכנה.
קציר העשב לשתי המטרות נעשה במקצרות ולא
במכסחות, וכך שהחומר אינו קצוץ ו"גסותו"
נשמרת בצורה מירבית.